ଜୀର୍ଣ୍ଣମଞ୍ଜରୀ

ଓ

ଚିକିତ୍ସାଗ୍ରନ୍ଥ ।

କବିରାଜ ଫକୀର ତ୍ରିପାଠୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା

ସଂଗୃହୀତ ।

କଟକ ଦରଘାବଜାର ନିବାସୀ

ଶ୍ରୀ ଗୌରଶ୍ୟାମ ମୁଖର୍ଯ୍ୟାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା

ପ୍ରଥମବାର ପ୍ରକାଶିତ ହେଲା ।

CUTTACK

Ptd. by S. N. Mohammad, at the Edward Press

1913

ମୂଲ୍ୟ ୫ ୦ / ମାତ୍ର ।

ବିଜ୍ଞାପନ ।

ଶ୍ରୀ ହରଗୌରୀସଂବାଦେ ।

ଅନ୍ନଃ ପ୍ରାଣିନାଂ ପ୍ରାଣଃ—ଅନ୍ନ ପ୍ରାଣିମାନଙ୍କର ପ୍ରାଣରକ୍ଷକ, ଅନ୍ନର ନ୍ୟୂନାଧିକରେ ପ୍ରାଣ ନାଶ ହୁଏ । ଜଳ ଅଗ୍ନି ପବନ ଏ ତିନିଙ୍କ ଯୋଗରେ ଯେପରି ଉତ୍ତମ ପାକ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୁଏ ସେହିପରି ଶରୀରସ୍ଥ ବାତ ପିତ୍ତ ଏବଂ କଫ ଏକତ୍ର ସଂଯୋଗରେ ଗର୍ଭସ୍ଥ ଅନ୍ନକୁ ପାକ କରି ତଜ୍ଜନିତ ଉତ୍ତମ ରସକୁ ଶରୀରରେ ଚାଳନ କରିବା ଦ୍ୱାରା ବଳ-ପ୍ରଦାନ କରନ୍ତି । ଆହାରୀୟ ପଦାର୍ଥଦୋଷରୁ ଉକ୍ତ ବାତ ପିତ୍ତାଦିର ନ୍ୟୂନାଧିକ ହେଲେ ଆହାର ଜୀର୍ଣ୍ଣ ନ ହୋଇ ରୋଗମାନଙ୍କୁ ଜାତ କରନ୍ତି । ଏ ହେତୁରୁ ପୂର୍ବ ମହର୍ଷିମାନେ ଆହାରୀୟ ପଦାର୍ଥମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଯାହାଦ୍ୱାରା ଯେ ଜୀର୍ଣ୍ଣ ହେବ ତନ୍ନିମିତ୍ତ ଜୀର୍ଣ୍ଣମଞ୍ଜରୀ ନାମକ ଗ୍ରନ୍ଥ କରି ଯାଇ ଅଛନ୍ତି, ବର୍ତ୍ତମାନ ଆମ୍ଭେ ସେଥିରୁ ଚଳନୀୟ ଆହାରୀୟ ପଦାର୍ଥମାନଙ୍କର କେତେକ ଅଂଶ ଉଦ୍ଧୃତକରି ଉତ୍କଳଭାଷାନୁବାଦ ସହିତ ପ୍ରକାଶ କଲୁଁ ଏଥିରେ ସର୍ବସାଧାରଣଙ୍କର ଆଗ୍ରହ ଦେଖିଲେ ପରିଶ୍ରମକୁ ସଫଳ ଜାଣି ତତ୍ସମୁଦାୟ ପ୍ରକାଶ କରିବୁଁ ।

ଚୌଧୁରୀବଜାର
କଟକ } ପ୍ରକାଶକ

ବିଜ୍ଞାପନ ।

ନିମ୍ନଲିଖିତ ପୁସ୍ତକମାନ ବିକ୍ରୟ ନିମିତ୍ତ କଟକ ପ୍ରିଣ୍ଟିଂକମ୍ପାନିଙ୍କ ପୁସ୍ତକ ଦୋକାନରେ ରହିଛି ଅଛି ।

ବର୍ଣ୍ଣବୋଧ ବ୍ୟାଖ୍ୟା	...	...	ଟ ୦ /
ବଂଶୀଚୋରି	...	...	ଟ ୦ ‹୬
ବଉଳାଧ୍ୟାୟ			ଟ ୦ /୩
ନନ୍ଦଚୋରି	...	...	ଟ ୦ ‹୬
ସୀତାବିଳାପ	...	...	ଟ ୦ ‹୯
ରାମବିଳାପ	...	...	ଟ ୦ ‹୯
ଗୃହସ୍ଥ ଭରଯା ବଳ	...	...	ଟ ୦ ‹୨
କଳିଯୁଗ ଚଉତିଶା	...	...	ଟ ୦ ‹୯
ଦଅର ଭାଉଜ ରହସ୍ୟ	...	...	ଟ ୦ ‹୬
ଉକ୍ତିସ୍ଥା ଅଳଶୋକ	...		ଟ ୦ ‹୯
ରାଧାକୃଷ୍ଣ ମିଳନ ଚଉତିଶା	...	...	ଟ ୦ /
ନିତ୍ୟକର୍ମ	...	...	ଟ ୦ /
ଛପୋଇ ବା ଝୁଣୁରୁଝୁଣି	...	...	ଟ ୦ /
ପୁଜେଇଖିଆ	...	...	ଟ ୦ ‹୬
ଗୋପାଳ ଓଗାଳ	...		ଟ ୦ ୵
ପାର୍ଥିବ ବ୍ରହ୍ମଗୀତା	...	...	ଟ ୦ /୩
ଶାଶୁ ବୋହୂ କଳି	...	...	ଟ ୦ ‹୬
ଦୁଇପଦୁଣି ଓ ଛେମାଦେଇ ବାଦ		...	ଟ ୦ ‹୯
ବାହାଘର ରହସ୍ୟ	...	...	ଟ ୦ /

ଜୀର୍ଣ୍ଣମଞ୍ଜରୀ ।

ଯୋ ରାବଣଂ ରଣମୁଖେ ଭୁବନୈକଭାରଂ
ହତ୍ୱା ଚକାର ଜଗତଃ ପରମୋପକାରଂ ।
ଯଂ ବ୍ରହ୍ମଗର୍ଭନିବଧେ ପରତୋଽପି ପାରଂ
ତଂ ନୌମି ମୈଥିଳସୁତା-ହୃଦୟୈକହାରଂ ।୧।

ଯେ ପରମେଶ୍ୱର ଜଗତର ଉପକାର ନିମିତ୍ତ ଭୁବନର ଭାରଭୂତ ଅଟେ ଯେ ରାବଣେଶ୍ୱର, ତାକୁ ରଣମୁଖରେ ନାଶକଲେ ପୁନଶ୍ଚ ଜନମାନଙ୍କୁ ପାପରୁ ଉଦ୍ଧାର କରିବା ନିମିତ୍ତ ବ୍ରହ୍ମଗର୍ଭକୁ 'ଧାରଣ କଲେ । ମୈଥିଳସୁତା ଯେ (ସୀତା) ତାଙ୍କର ହୃଦୟର ହାରଭୂତ ଅଟନ୍ତି ଏବଂଭୂତ ଯେ ପରମେଶ୍ୱର ତାହାଙ୍କୁ ନମସ୍କାର କରୁଅଛୁ ।୧।

ଯେଉଁ ଯେଉଁ ଅଜୀର୍ଣ୍ଣରେ ଯାହା ଯାହା ଖାଇଲେ ଜୀର୍ଣ୍ଣ ହୁଅଇ ତାହା ନିମ୍ନେ ପ୍ରକାଶ କରାଯାଉଅଛୁ । ଯଥା ।—

ନାରିକେଳଫଳେଷୁ ତଣ୍ଡୁଳମଥ କ୍ଷୀରଂ ରସାଳେ ହିତଂ ।
ଜମ୍ବୀରେଷ୍ୱ ରସୋ ଘୃତେ ସମୁଚିତଃ ସର୍ପିଷ୍ଷୁ ମୋଚାଫଳେ ।୨।

ନଡ଼ିଆ ଭୋଜନ ଅଜୀର୍ଣ୍ଣରେ ଚାଉଳ, ଆମ୍ବରେ ଦୁଧ, ଘୃତରେ ଜମ୍ବୀରରସ ଓ କଦଳୀରେ ଘୃତ । ୨ ।

ଗୋଧୂମେଷୁ ଚ କର୍କଟୀ ହିତତମା ମାଂସାଢ୍ୟଯୋ କାଞ୍ଜିକଂ ।
ନାରଙ୍ଗେ ଗୁଡ଼ଭକ୍ଷଣଂ ଚ କଥିତଂ ପିଣ୍ଡାରକେ କୋଦ୍ରବଃ ।୩।

ଗହମରେ କାକୁଡ଼ି, ମାଂସରେ କାଞ୍ଜି, ନାରଙ୍ଗରେ ଗୁଡ଼, ପିଣ୍ଡାରକ-ଫଳରେ କୋଦୁଅ । ୩ ।

ପିଷ୍ଟାନ୍ନେ ସଲିଳଂ ପିଆଳଫଳଜେ ପଥ୍ୟା ହିତା ମାସଜେ ।
ଗଣ୍ଡୂଃ କ୍ଷୀରଭବେ ତୁ ତକ୍ରମୁଚିତଂ କୋଷ୍ଠାମ୍ଳ କୋଳମୁତଜେ ୪।

ମତ୍ସ୍ୟେ ଘୃତଫଳଂ ହ୍ୟଜୀର୍ଣ୍ଣଶମନଂ ମଧ୍ୱମ୍ବୁପାନାଦ୍ଭ୍ୟସ୍ୟେ ।
ତୈଳେ ପୈଷ୍ଟରଜଂକଟ୍ଟୁ ପ୍ରଶମନଂ ଶେଷାସୁ ବୁଦ୍ଧ୍ୟା ଜୟେଦ୍ ।୫

ପିଠାରେ ଜଳ, ପିଆଳଫଳରେ ଓ ବଗରେ ଖଣ୍ଡ, ଦୁଧରେ ଘୋଳ-ଦହ୍, କାଗେଜଲେମ୍ବୁରେ ଉଷ୍ଣଜଳ, ମାଛରେ ଅମ୍ଳ, ଜଳ ଅଜୀର୍ଣ୍ଣରେ ମଦ୍ଧୁ, ଟଟ୍ଟୁରେ ପଦ୍ମ । ୪ । ୫ ।

ପନସେ କଦଳଂ କଦଳେ ଚ ଘୃତଂ,
ଘୃତପାକ ଵଥାବପି ଜମ୍ବୁରସ ।
ତଦୁପଦ୍ରବ ଶାନ୍ତିକରଂ ଲବଣଂ,
ଲବଣେଷୁ ଚ ତଣ୍ଡୁଲବାରିବରଂ । ୬ ।

ପଣସରେ କଦଳୀ, କଦଳୀରେ ଘଚ, ଘୃତରେ ଜାମୁରସ, ଜାମୁ-ରସରେ ଲବଣ, ଲବଣରେ ଗୃଉଳଧୁଆ ପାଣି । ୬ ।

ନାରିକେଳଫଳଂ ତାଳବୀଜୟୋଃ
ପାଚନଂ ଯଦ୍ବଦ ତଣ୍ଡୁଳଂ ବଦୁଃ ।
ତେ ବଦନ୍ତି ମୁନୟୋଽଥ ତଣ୍ଡୁଳାନ୍
କ୍ଷୀରବାରି ପରିପାଚୟନ୍ତ୍ୟପି । ୭ ।

ନଡ଼ିଆ ଓ ତାଳସଜରେ ଗୃଉଳ, ଗୃଉଳରେ ଜଳଯୁକ୍ତ ଦୁଗ୍ଧ । ୭

ଦାଡ଼ିମାମଳକୀ ତାଳ ଜମ୍ବୂଙ୍କୀ,
ବୀଜପୂର ଲବଳଫଳାନ୍ୟପି ।
ବକୁଳେନ ଫଳେନ ପାଚୟେତ୍,
ପାକମେତ ବକୁଳଂ ସ୍ୱମୂଳତଃ । ୮ ।

ଡାଳମ୍ବ ଅଁଳା ତାଳ କେନ୍ଦୁ ଟେଭ ଓ ଲେମ୍ବୁ ଏମାନଙ୍କରେ ବଉଳକୋଳି, ବଉଳକୋଳିରେ ବଉଳମୂଳ । ୮ ।

ମଧୂକ ମାଳୁର କୃପାଦନାନାଂ
ପ୍ରରୂଷ ଖର୍ଜ୍ଜୁର କପିତ୍ଥକାନାଂ ।

ପାକାମ୍ଳ ପେସ୍ୟଂ ପିଚୁମର୍ଦ୍ଦବୀଜଂ
ଘୃତେଽପି ଭକ୍ଷଂ ପ୍ରବଦନ୍ତି ପଥ୍ୟଂ । ୯ ।

ମହୁଲ ବେଲଫଳ ପେଣ୍ଡ୍ରୀଖଜୁରୀ ପ୍ରଭୃତିକ ଖଜୁରୀ କଇଁଥ ଏ-ମାନଙ୍କରେ ନମ୍ବମଞ୍ଜି, ଘୃତରେ ଘୋଳଦହି । ୯ ।

ଗୋଧୂମ ମାଷ ଦ୍ୱିଦଳନ୍ନ ସଜାନମୁଦ୍ଗଂ-
ପାକୋ ଭବେଦତ୍ର ମାତୁଳପତ୍ରକେନ ।
ଖର୍ଜ୍ଜୂରିକା କାଶେରୁ ସିଙ୍ଗାଡ଼ୁ ଶସ୍ତଂ
ଶୃଙ୍ଗାଟକେ ମଧୂଫଳେଷ୍ୱପି ଭଦ୍ରମୁସ୍ତଂ । ୧୦ ।

ଗହମ ମଟର ବୁଟ ବଡ଼ଚଣା ଖୁଡ଼ଆଚଣା ମୁଗ ଏମାନଙ୍କରେ ଦୁଦୁରୀପତ୍ର, ଖଜୁରୀ ଓ ମୁରଣାରେ ଶଣ୍ଠ, ସିଙ୍ଘାଡ଼ା ଓ ମହୁଲରେ ଭଦ୍ରମୁଥା । ୧୦ ।

ପିଶିତ ପନସୟୋଃ ସ୍ୟାଦାମ୍ରବୀଜେନ ପାକଃ,
କୁଷର ମତ୍ସ୍ୟ ଯୋଷିତ୍ କ୍ଷୀରୟୋଃ ସୈନ୍ଧବେନ ।
ଚିପିଟ ପରଣତଃ ସ୍ୟାତ୍ପିପ୍ପଳୀ ଦୀପ୍ୟକାଭ୍ୟା-
ମପହରତି ଭୂଷାମ୍ଭୋ ବୈଦଲାନାମଜୀର୍ଣ୍ଣଂ । ୧୧ ।

ମାଂସ ଓ ପଣସରେ ଅମ୍ବକୋଇଲି, ଖେଚଡ଼ି ଓ ମଇଁଷିଦୁଧରେ ସୈନ୍ଧବ, ଚୂଡ଼ାରେ ଜୁଆଣି ଓ ପିପ୍ପଳୀ, ଡାଲିରେ ଗହମଚାସ୍ତ ଭିଜାପାଣି । ୧୧ ।

କର୍ପୂର ପୂଗୀଫଳ ନାଗବଲ୍ଲୀ,
କାଶ୍ମୀର ଜାତିଫଳ ଜାତିକୋଷଂ ।
କସ୍ତୂରିକା ସିହ୍ଲକ ନାରିକେଳ-
ଜଳଂ ପରଚ୍ଛ୍ୟାଶୁ ସମୁଦ୍ରଫେନଃ । ୧୨ ।

କର୍ପୂର ଗୁଆ ପାନ ଗମ୍ଭାରଫଳ ଜାଇଫଳ ଜାଇତ୍ରୀ କସ୍ତୁରୀ ସିହ୍ଲା ନଡ଼ିଆପାଣି ଏମାନଙ୍କରେ ସମୁଦ୍ରଫେଣ । ୧୨ ।

ଶ୍ୟାମାକ ନୀବାର କୁଳତ୍ଥ ଯଷ୍ଟି,
ଜମ୍ବୁବଲ୍କ୍ୟାଙ୍ଗୋ ଦଧିମଣ୍ଡକାମ୍ଳଃ ।

ଚଞ୍ଚା କୁଲତ୍ଥୌ ଜଲତୈଲ ଯୋଗାଃ,
ଜଠାଦ୍ଭନାଦପ୍ୟ ନହନ୍ତ୍ୟଥାମ୍ଳଂ । ୧୩ ।

ସୁଅଁ ବାଳୁଙ୍ଗାଧାନ କୁଲଥ ଶିମ୍ବ କାଙ୍କୁ ଖାଠିକାଧାନ ଏମାନଙ୍କରେ ବଦ୍ଧପାଣି, ତେଲ୍ଲକରେ କୁଲଥ ଓ ଖିଆଚେଲ, ବତ୍ସୁଅମ୍ଳ ଖାଇଲେ ଯଲଶମୂଳ । ୧୩ ।

କଶେରୁ ଶୃଙ୍ଗାଟ ମୃଣାଳ ମୃଦ୍ବୀ,
ଖର୍ଜୁର ଖଣ୍ଡାଦପି ନାଗରେଣ ।
ଯଲ୍ଲପ ଉଷ୍ଣାମ୍ବୁ ତଥାର୍ଦ୍ର ଯୋଗା,
ରସୋ ନିହନ୍ୟା ଦ୍ରସନିଷ୍ଠୁରାଟ୍ଠଂ । ୧୪ ।

ବଲକେଶର ପଦ୍ମନାଡ଼ ସିଙ୍ଘଡ଼ା ଦ୍ରାକ୍ଷା ଖଜୁରିଗୁଡ଼ ଏମାନଙ୍କରେ ଶୁଣ୍ଠୀ, ଅଗ୍ନୁଗୁଡରେ ଓ ଦୋରୁଅରେ ପଲାଶଭସ୍ମର ପାଣି ଓ ଅଦାରସ ।

ଅମ୍ଳେନକେନାପ୍ୟଥ ବ୍ୟୋଷଣେନ
କୋଷ୍ଣାମ୍ବୁନା ବା ଘୃତମେଷ୍ଟ ପାକଂ ।
ତଳାଦ ତୈଳାନ୍ୟପି କାଞ୍ଜିକେନ
ସର୍ଣ୍ଣପ୍ୟ ନକ୍ତା ପନସାମଳକ୍ୟୌ । ୧୫ ।

ଘୃତରେ କୌଣସି ଅମ୍ଳରସ କିମ୍ବା ତ୍ରିକଟୁ (ଶୁଣ୍ଠି ପିପ୍ପଳି ମରିଚ) ଅଥବା ଉଷ୍ଣଜଳ, ଖସାଯାଦ ତେଲରେ କାଞ୍ଜି ପଣସ ଓ ଅଁଳାରେ ଝୁଣା । ୧୫ ।

କାମଦ ଚନ୍ଦଂ ବନ୍ଧ୍ୟ ମାଂସ ମସ୍ୟ-
ଭୋଜ୍ୟ ସୁଖୀ ସ୍ୟାଦୃଢରସୀତ୍ୟୁ ଶୁକ୍ତଂ ।
ଇତ୍ୟଭ୍ରୁତଂ କେବଲବହ୍ନିପକ୍ୱ-
ମାଂସେନ ମତ୍ସ୍ୟଂ ପରିପାକମେତ୍ତ । ୧୬ ।

ବନ୍ଧ୍ୟତ ମାଂସ ଓ ମାଛ ଖାଇଲେ ଅମ୍ଳରସ ସାରବ, ମାଛରେ ଯୋଡ଼ାମାଂସ । ୧୬ ।

କପୋତ ପାରାବତ ନୀଳକଣ୍ଠ ,
କପିଞ୍ଜଳାନାଂ ପିପିଲାକ କନ୍ଧ୍ୱା ।

କାଶସ୍ୟ ମୂଳଂ ପରିପେଷ୍ୟ ମୂତ୍ରଂ,
ସୁଖୀ ଭବେନ୍ନାବଳ ଶୋଣଭୂତଂ । ୧୭ ।

କାଶ୍ଠା ଘାସ ମୂଳକୁ ଗୃଡ଼କ ଛତ୍ରିର ଆଦ ପକ୍ଷିମାଂସରେ ବଟା ଅଣଶ୍ୟ୍ୟ ମୂଳ ଜଳରେ ବାଟି ଉଷ୍ଣ କରି ପିଇବ । ୧୭ ।

ଦମର୍ଷୌ ରସାଳାଃ ସୁରଭ୍ୟୁପବସ୍ତୁ,
ଗନ୍ଧେନ କୋଷ୍ଣେନ ବପାକମେତ୍ତ ।
ଶଙ୍ଖସ୍ୟ ଚୂର୍ଣ୍ଣେନ ହସ୍ୟାରନାଗୀ,
ପଯ୍ୟୋ ଦଧ୍ନଃ କ୍ଷୀରମୁପୈତି ପାକଂ । ୧୮ ।

ଆମ୍ବରେ ବିଳଚୂ ଓ ସୁଗନ୍ଧଦ୍ରବ୍ୟରେ ଉଷ୍ଣମଣ୍ଡ ମହିଂଷଦୁଧ ଓ ଦହି, ଗୋରସରେ ଶଙ୍ଖଭସ୍ମ । ୧୮ ।

କଣ୍ଠୋ ବେସବାରସ୍ୟ ବଙ୍ଗେନ ଫେଣୀ,
ଶମଂ ପର୍ପଟଂ ଶିଗ୍ରୁବୀଜେନ ଜାତି ।
କଣାମୂଳ ଲେଡ୍ଡୁକା ପୂପକାଦ,
ବଦାକୋ ଭବେଦ୍ଦଳ୍କୁଲୀ ମଣ୍ଡଯୋଶ୍ଚ । ୧୯ ।

କୀର ଦେଙ୍ଗ ଅଦ ବେସରରେ ବଙ୍ଗଭସ୍ମ, ଫେଣୀ ପାମ୍ପଡ଼ରେ ସଜନାମଞ୍ଜି, ଲଡ୍ଡୁ ଓ ଚକୁଳିପିଠାରେ ପିପଳମୂଳ । ୧୯ ।

ଶ୍ୱାବଡ୍ଢାଧା ଗଣ୍ଡକାଣ୍ଡିବଢିଳା-
ଦ୍ଧାବଡ଼୍ଖାଗ୍ରେହାଲ କୂର୍ମାଦୟୋ ୨ପି ।
ଜୀର୍ଯ୍ୟନ୍ତ୍ୟେବଂ ପାଯୃପୋ ମୁଦ୍ଗ ଯୂଷାତ୍,
ପାମୁଦ୍ରା ଦପ୍ୟାର ନାଳଂ ସୁଗ୍ଧାଯୃ । ୨୦ ।

ଶଲ୍ଲାର ଗୋଧ ଓ ଗଣ୍ଡାଦ ମାସଂରେ କଞ୍ଚାଡେଲ, ଶୂକର ଓ କୂର୍ମାଦ ମାଂସରେ କାଞ୍ଜି, ଷୀରରେ ମୁଗଦିଝୋପାଣି । ୨୦ ।

ତପ୍ତଂ ତପ୍ତଂ ହେମ ବାଡାର ମଗ୍ନୀ,
ତୋୟଂ କ୍ଷିପ୍ତଂ ସପ୍ତକୃତସ୍ତଦମ୍ଭ ।

ସିତ୍ବା ବର୍ଷଂ ଦୀର୍ଘକାଳୋପପନ୍ନ ,
ମମ୍ଭୋଜୀର୍ଣ୍ଣଂ ଶୀଘ୍ର ମୋଷ୍ଟଂ ଜହାତି । ୨୧ ।

ବହୁକାଳର ଜଳାଜୀର୍ଣ୍ଣ ରୋଗରେ ସୁନା କଂସା ରୂପା ତମ୍ବା ଦସ୍ତା ଧାତୁଥର ଜଳରେ ପକାଇ ସେ ଜଳ ପିଇବ । ୨୧ ।

ପାଷ୍ଟିକ୍ଲିକାକେନ୍ଦୁକ କାରବେଲ୍ଲୀ ,
ବାର୍ତ୍ତାକୁ ବଂଶାଙ୍କୁର ମୂଳକାନାଂ ।
ଉପୋଦକା ଲାବୁ ପଟୋଲକାନାଂ ,
ସିଦ୍ଧାର୍ଥକା ମେଘବରସ୍ୟ ପାକଃ । ୨୨ ।

ପାଳଙ୍ଗ ମାକଡ଼କେନ୍ଦୁ କଲରା ବାଇଗଣ ବାଂଶଗଜା ମୂଳା ପୂଇ-ଶାଗ ଲାଉ ପଟୋଲ ଏମାନଙ୍କରେ ଶ୍ୱେତସୋରିଷ । ୨୨ ।

ଶୁଣ୍ଠୀ ଚ ସୋନଙ୍ଗ୍ୟର ନାଗରଙ୍ଗ-
ଜମ୍ବୀରଯୋଃ କୋଦ୍ରବକୋ ନବନ୍ନା ।
କସ୍ମିକା ଗୈରିକ ଚନ୍ଦନାଢ୍ୟା ,
ମଦ୍ୟେଷୁ ଶୀଘ୍ରଂ ବହୁଶୋ ନ ଭୁକ୍ତଂ । ୨୩ ।

ଶୁଣ୍ଠୀ ଓ ବୃଦ୍ଧରେ ନାରଙ୍ଗ, ନାରଙ୍ଗ ଓ ଜମ୍ବୀରରେ କୋଦୁଅ ଅବନ୍ଦ ନମିତ୍ତ ମଦ୍ୟପାନରେ, ଖାଣ୍ଡିକର ଚନ୍ଦନ ଓ ଗେରୁପାଣି । ୨୩

ପଟୋଲ ବଂଶାଙ୍କୁର କାରବେଲ୍ଲୀ ,
ଫଳାନ୍ୟଲାବୂନ ବହୂନ ଜଗ୍ଧ୍ୱା ।
ଖାଦେଦ୍ଦବା ବ୍ରହ୍ମତରୋର୍ନ ପୀଯୂ ,
ଭେକ୍ତୁଂ ପୁନର୍ବାଞ୍ଛିତ ଛାବଦେବ । ୨୪ ।

ପଟୋଳ ବଂଶଗଜା କଲରା ଲାଉ ଏମାନଙ୍କରେ ପଲାଶଚେଲ୍ଲୀର ଭସ୍ମପାଣି । ୨୪ ।

ସପତ୍ୟନ୍ତେ ଶୂରଣକୋ ଗୁଡ଼େନ ,
ତଥାକ୍ରବ୍ୟଂ ତଣ୍ଡୁଲତୋୟପାନାତ୍ ।

ଜମ୍ବୀରମାତ୍ରେଣ ନଶ୍ୟ ରଶୋନଂ,
ମୂତ୍ରେଣ ଚୂର୍ଣ୍ଣଂ ପରପାକମେତ । ୨୫ ।

ଓଲ୍ଲଅରେ ଗୁଡ଼, ଅଳୁରେ ଗୁଡ଼ଜଳ ଧୂଅପାଣି, କମ୍ବିଲପାଣି ଓ ମୂଥାରେ ରସୁଣ ଓ ଫଳଧାଚୂର୍ଣ୍ଣ । ୨୫ ।

ଚଞ୍ଚୁକ ସିଦ୍ଧାର୍ଥକ ବାସ୍ତୁକାନାଂ,
ଗାଙ୍ଗେୟିପାରଂ କ୍ୱଥନେନ ପାକଃ ।
ଶାକାନ ସର୍ବାଣ୍ୟପି ଯାନ୍ତି ପାକଂ,
କ୍ଷାରେଣ ସଦ୍ୟସ୍ତିଲନାଳଜେନ । ୨୬ ।

ଗବକଡ଼ ପୋଦଷ ଓ ବଥୁଅଶାଗରେ ଖଇରପିଣ୍ଡା ପାଣି, ସମସ୍ତ ଶାଗରେ ଶପାଗଛର ଭସ୍ମପାଣି । ୨୬ ।

ସ୍ନେହାଜୀର୍ଣ୍ଣଂ ରୋଗିଣାଂ ମୂତ୍ର ଚୂର୍ଣ୍ଣଂ,
କ୍ୱାଳାଂ ମୂତ୍ରେ ହନ୍ତି ବୈରେଚକାନାଂ ।
ମାଷୋ ତୁଷା ନ ମ୍ବୁମୂଳେନ ପାକଃ,
ତଣ୍ଡୁଳାମ୍ବୁଷ୍ଟ୍ୟମ୍ଭାଂ ଚୂର୍ଣ୍ଣ ଯୋଗାତ୍ । ୨୭ ।

ସ୍ନେହଦ୍ରବ୍ୟରେ ମୂତ୍ରଚୂର୍ଣ୍ଣ, ଭେଦକଦ୍ରବ୍ୟ କ୍ୱାଳାରେ ମୂଥାଚୂର୍ଣ୍ଣ, ବରରେ ନମ୍ବୁମୂଳ; ଚାଉଳଅମ୍ବୁରେ ଚୂନ । ୨୭ ।

ଉଷ୍ଣେନ ଶୀତଂ ଶିଶିରେଣ ଚୋଷ୍ଣଂ,
ମନ୍ଦେନ ଚ କ୍ଷାରଗଣୋ ଗୁଣାଯ୍ ।
ସ୍ନେହେନ ତାମ୍ବୁଂ ବମନାଡ଼ିଯୋଗେ,
ଶିତା ହତା ଯ୍ୟାଦଡ କାଶିଗୁଳ୍ମଃ । ୨୮ ।

ଉଷ୍ଣରେ ଶୀତଳ, ଶୀତଳରେ ଉଷ୍ଣ, ଅମ୍ଳରେ କ୍ଷାର, ତାମ୍ବୁରେ ସ୍ନେହ ବମନରେ ନବାତ । ୨୮ ।

ତାମ୍ବୂଳମଧ୍ୟସ୍ଥିତ ଚୂର୍ଣ୍ଣକେନ,
ଖଂଦଦ୍ୟତେ ଯସ୍ୟ ମୁଖଂ ନରସ୍ୟ ।

ତୈଳେନ ବା କେବଳ କାଞ୍ଜିକେନ,
ସୁଖାୟ ଗଣ୍ଡୂଷମଯୌ ବଦଧ୍ୟାତ୍ । ୨୯ ।

ପାନର ଚୂନରେ ମୁଖ ଜ୍ୱାଳା କଲେ ତେଲ ମିଶା କାଞ୍ଜିପାଣି ମୁଖରେ ଧାରଣ କରିବ । ୨୯ ।

ମୃଗସ୍ୟ ମାଂସଂ ଶ୍ରମଛେଦନକୂଳଂ,
ପ୍ରଭାତସୁପ୍ତିଃ ସୁରତାବସାନେ ।
କ୍ଷୀରେଣ ସୈନ୍ଧବପାଧ୍ବତସ୍ତୁ,
ଛାଗାଣ୍ଡମୁକ୍ତଂ ସୁରତାନ୍ତରେକେ । ୩୦ ।

ମୃଗ ମାଂସରେ ପରିଶ୍ରମ, ଅନ୍ତ ରତିଶେଷରେ ପବନରେ ଶଯ୍ୟାଂ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଶୃଙ୍ଗାର ଇଚ୍ଛା ହେଲେ ଦୁଧରେ ପିପଳିଚୂର୍ଣ୍ଣ ପକାଇ ପିଇବ ଅଥବା ସୈନ୍ଧବ ଲବଣରେ ଛେଳିର ଅଣ୍ଡକୋଷ ଭଜା ଖାଇବ । ୩୦

ଶ୍ରବଣେ ପୂରଣେ ଜଳତୈଳତଃ,
ଶ୍ରବଣପୂରଣମେବ ସୁଖଂ ବଦୁଃ ।
ଜ୍ୱଳନଂ ଯେଷୁ ଗଦେଷ୍ୱକାରଦ୍ୟେ-
ଦ୍ଧ୍ୱଳମାର୍ଦ୍ରକଛଦ୍ରବକଂ ବଦୁଃ । ୩୧ ।

କର୍ଣ୍ଣରେ କୀଟ ପଶିଲେ ଗୁଣିତେଲ ପୂରାଇବ; ଗ୍ଲାପ କଲାବେଳେ ବୁକୁ କମ୍ପା ଗଳାରେ ପୀଡ଼ା ହେଲେ ଅଦା ମିଶାଇ ଗ୍ରାସ କଲେ ଭଲ ହୁଅଇ । ୩୨ ।

ସମାପ୍ତ ।

କଟକ ଏଡ଼ୱାର୍ଡ ପ୍ରେସରେ ଶେଖ୍ ନଜିର ମହମ୍ମଦ କର୍ତ୍ତୃକ ମୁଦ୍ରିତ । ସନ ୧୯୧୩